Ikon - Krisztus a kereszten és evangéliumi jelenetek ábrázolásával

Ötvösgyűjtemény

Leltári szám:	79.53.1
Készítés ideje:	18. SZ. VÉGE - 19. SZ. ELEJE 1865
Készítés helye:	Balkán
Anyag:	ezüst; puszpángfa
Technika:	faragott
Méretek:	magasság: 10,5 cm szélesség: 8,5 cm

Az áttört faragványt fa háttér elé helyezték, majd ezüstkeretbe foglalták, amelyet vésett, kettős hullámvonalra fűzött növényi ornamentikával díszítettek. A kereten 1865-ös évszám olvasható.

A faragvány datálása nem egyszerű. Formai analógiát mutat azzal a belgrádi Iparművészeti Múzeumban őrzött két, áttört táblácskával, amelyeken a trónon ülő Istenszülőt és a Nagy Főpapként ábrázolt Krisztust szőlőre emlékeztető ornamensekkel keretezett evangéliumi jelenetek és szentek ábrázolásai veszik körül, és a 17–18. század fordulójára datálják, és feltételezhetően az áthoszi Chilandar monostorban készült.

A budapesti tábla stílusában és ikonográfiai megoldásaiban viszont ahhoz a faragványhoz áll közelebb, amelyet a belgrádi Nemzeti Múzeumban őriznek. A téglalap alakú faragványokon különböző méretű, szőlőindákkal határolt medalionokban helyezte el a faragó az egyes jeleneteket és szenteket. A faragó ebben az esetben név szerint ismert, mivel a krusedoli monostor látképe alatti mező feliratában meg is nevezi magát, és megadja a készítés dátumát is: Hadzsi Ruvim,1798. Ugyancsak ő készítette 1799-ben azt a szintén a Nemzeti Múzeumban őrzött kétoldalas, áttört faragású keresztet, amelyet evangéliumi jelenetek díszítenek. Világi nevén Rafailo Nenadović (1752–1804) szerzetes lett, s ekkor sajátította el a faragás művészetét is. A budapesti tábla és a Hadzsi Ruvim körébe sorolható faragványok közötti stílusrokonság alapján a 18. század végi datálás látszik elfogadhatóbbnak, de elképzelhető, hogy a 19. század elején készült. Alkotója talán személyesen is ismerte Hadzsi Ruvim műveit. A felső három jelentet szláv elnevezése a táblácska felső keretén olvasható.

A faragványon az alábbi jelenetek ábrázolása látható:

Keresztre feszítés. A kereszt tövében a fájdalmas Istenszülő és Mária Magdolna, míg a másik oldalon a szeretett tanítvány, János és a százados áll. A Krisztus oldalából folyó vért és vizet egy angyal kehelybe gyűjti, míg átellenben, vele egy magasságban egy másik angyal a keresztre föltekintő Jánosra néz, és az Üdvözítőre mutat. A kereszt szárai fölött a Hold és Nap elsötétült emberi arca tűnik föl.

Úrszínváltozás. Jézus szenvedése előtt néhány nappal három tanítványával fölment a Tábor hegyére, ahol arca és ruhája tündökleni kezdett, miközben megjelent Mózes és Illés. A tanítványok megrémültek, zavarodottságukban a földre borultak, majd szózat hallatszott az égből, amely megerősítette, hogy Jézus az Atya választottja.

Szentháromság. Jobb oldalon az Atya, mint Ősöreg ül, nimbusza háromszög alakú, áldó jobbját a Fiú felé emeli és rátekint, baljában jogart tart. Jobbján a Fiú ül, aki a szenvedés megdicsőült eszközét, a keresztet tartja, közöttük a Szentlélek galambja lebeg.

Jézus Krisztus mennybemenetele. Két angyal emeli a mandorlában ülő Üdvözítőt a mennybe, a középtengelyben Mária áll, két oldalán egy-egy angyallal, a tanítványok közül viszont, akik szintén tanúi voltak Krisztus elmenetelének, senki nincs ábrázolva.

A bűnös nő megmossa Jézus lábát könnyeivel.

Lázár föltámasztása.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

Jézus Krisztus megkeresztelkedése a Jordánban.

Jézus Krisztus születése.

Jézus Krisztus föltámadása.

Jézus Krisztus siratása, amint anyja és tanítványai a kereszt tövében gyászolják.

Jézus Krisztus bemutatása a jeruzsálemi Templomban. Jézust negyvennapos korában a Törvény előírásának megfelelően szülei bemutatták a Templomban, ahol Simeon főpap felismerte benne az Üdvözítőt.

Irodalom

- Terdik Szilveszter: Some Post-Byzantine Examples of the Silversmith’s Art with Serbian Connections Kept in Hungarian Museums. *Niš and Byzantium. Fifteen Internationale Symposium*. Miša Rakocija, Niš, 2017.
- Terdik Szilveszter: "Athonite" miniature carvings at the Museum of Applied Arts. *Ars Decorativa*, 2016. 2016. - és Nr. 13. kép
- főszerkesztő: Kiss Éva: "Áthoszi" miniatűr faragványok. Kiállítás az iparművészeti Múzeumban. *Magyar Iparművészet*, 2015/7. NMKK Alapítványa, Budapest, 2015. - p. 36-39. (Terdik Szilveszter)

